

Slovenski dom

Štev. 288.

V Ljubljani, v ponedeljek, 15. decembra 1941-XX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
Izjava: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino no. 560:

Grandi vittorie aeree sul fronte di Africa

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 14 dicembre il seguente bollettino di guerra n. 560:

Nella zona ad ovest di Tobruk vivaci attacchi nemici contro le nostre posizioni sono stati respinti. Insistenti tiri di artiglieria sul fronte di Sollum.

La giornata di ieri ha segnato brillanti successi dell'aviazione italo-germanica, intervenuta pure con pronte azioni di mitragliamento e lancio di bombe nella lotta a terra. Nel corso dei numerosi combattimenti, in uno dei quali dieci aerei italiani hanno affrontato una formazione di circa 50 aeroplani avversari, sono stati abbattuti 24 velivoli: 10 dai nostri cacciatori e 14 da quelli tedeschi; abbiamo perduto tre aerei.

Nel Mediterraneo centrale un nostro ricognitore, attaccato da due caccia e tre bombardieri ha abbattuto uno Spitfire riuscendo poi a disimpegnarsi.

Durante due nuove incursioni su Argostoli, che non hanno causato danni né vittime, la nostra caccia, con immediati interventi, ha distrutto 5 apparecchi da bombardamento.

Su Navarino (Grecia) velivoli inglesi hanno sganciato alcune bombe: colpita una casa di abitazione e feriti tre Greci.

Vojno poročilo št. 560:

Velike letalske zmage v Afriki

Uradno poročilo št. 560 pravi:

Na področju zahodno od Tobruka so bili odbiti močni angleški napadi na naše postojanke. Neprestani topniški ogenj na fronti pri Solumu.

Včerajšnji dan je prinesel sijajne uspehe italijanskega in nemškega letalstva, ki sta naglo posegala s strojnimi in bombami v boje na kopnem. Med številnimi letalskimi spopadi je bil tudi spopad 10 italijanskih letal z oddelkom kakih 50 angleških strojev. V teh spopadih je bilo sestreljenih 24 letal, 10 po naših lovcih, 14 po nemških. Izgubili smo 3 letala.

Na osrednjem Sredozemskem morju je bilo naše letalsko letalo napadeno po dveh lovcih in treh bombnikih. Sestrelilo je eno letalo vrste Spitfire, nakar se mu je posrečilo odkriti se nasprotniku.

Pri vseh novih napadih na Argostoli, pri katerih ni bilo ne škode ne žrtev, so naša letalska letala takoj nastopila in so uničila 5 bombnikov. Angleška letala so odvrkla nekaj bomb na Navarin. Ena stanovanjska hiša je bila zadeta, trije Grki pa ranjeni.

Razni vojaški ukrepi v Turčiji

Ankara, 15. decembra. s. Turška zbornica je dobila v odobritev zakon, ki podaljšuje vojaško službo v Turčiji na tri leta. Dozdaj je vojaška služba trajala 18 mesecev, v mornarici pa tri leta. Po novi postavi je vojaška služba v vojski zdaj izenačena s službo v mornarici.

Zbornica je odobrila zakonski ukrep, ki za šest mesecev podaljšuje obredno stanje v Carigradu ter po nekaterih krajih v Traciji.

Turško prometno ministrstvo sporoča, da bodo izdani ukrepi, ki naj zmanjšajo promet s potniškimi vlaki, da se olajša prevoz blaga in pa zaradi varčevanja z gorivom. Ministrstvo bo, če bo treba, tudi zvišalo voznine, da omeji potovanja samo na najnujnejšo mero.

Tudi Hrvaška in Bolgarija sta napovedali vojno Ameriki in Angliji

Zagreb, 15. dec. s. Včeraj zjutraj so sklicali na izredno sejo hrvaško vlado, ki je enoglasno sprejela naslednje Pavličeve izjave:

»Zaradi napadov ameriških Združenih držav na velike sile trojne zveze, je bilo 8. decembra objavljeno vojno stanje med Japonsko ter med Združenimi državami in Anglijo. 10. decembra sta stopili v vojno tudi Italija in Nemčija.

Vlada neodvisne hrvaške države, zvesta črti in duhu trojne zveze, je spoznala nujnost glede popolne vzajemnosti in najtesnejše zveze med evropskimi državami v boju zoper poskus, da bi angleško-ameriški bogataši držali Evropo v sužnosti. Vrh tega je upoštevala neprijateljske odnose Anglije in Združenih držav do hrvaškega ljudstva in hrvaške države. Zaradi tega se pridružuje velikim silam trojne zveze izjavljajoč, da je neodvisna hrvaška država od danes v vojni zoper Anglijo in ameriške Združene države.

Takoj po tej izjavi je Pavlič odšel na balkon vladne palače ter gledal manifestacije množice. Na čelu množice je stal bataljon hrvaških prostovoljcev, ki so snoči odpotovali v Italijo, od koder pojdejo na rusko bojišče delit usodo italijanskih divizij v ekspedicijskem zboru. Pavlič je pri tej priliki pregledal tudi bataljon črnih srake »M« ter nemški vojaški oddelek.

Sofija, 14. dec. s. Bolgarska vlada je pretrgala diplomatske odnose z Združenimi državami in je objavila, da se smatra v vojnem stanju z njimi in z Anglijo.

Predsednik Filov je na izredni seji bolgarskega sabora med drugim dejal:

Zadnji dogodki so dovedli do vojne med Japonsko ter osnimi silami na eni in Združenimi državami na drugi strani. Vojna med Japonsko

Bangkok, 15. dec. s. Angleške oblasti so razglasile vojno stanje v indijskih pristaniških mestih Bombay in Kalkuti.

Kanton, 15. dec. s. Poročajo, da je poveljnik japonskih sil, ki napadajo Hongkong, poslal angleškemu generalnemu guvernerju zahtevo, naj se mesto vda. Guverner je zahtevo za zdaj odbil.

Lizbona, 15. dec. s. Ameriška uradna poročila potrjujejo, da so se japonske čete znova izkrcale na otoku Luzonu in da so japonski napadi vedno silovitejši. Poveljnik ameriških sil admiral Hart sporoča, da so Japonci pretekli tork povzročili hudo škodo v ladjedelnicah pri Haniti in poškodovali nekaj ladij.

Tokio, 15. dec. s. Japonsko vrhovno poveljstvo poroča, da so japonske izkrcavalne sile, ki nastopajo v južni Malaji, zlomile močan nasprotnikov odpor ter vdrele globoko v nasprotno postojanko. Pri tem je bila uničena neka angleška oklepna divizija, zajetih je bilo pa okoli 100 tankov, oklepnih vozil, tovornih avtomobilov in drugih motornih vozil.

Tokio, 15. dec. s. Na velikem zborovanju v parku Hibiji je govoril min. predsednik general Tojo. Izjavil je, da Japonska v vseh 2000 letih svoje zgodovine nikoli ni zgrabila za meč, če ni

Zimske operacije na vzhodnem bojišču Odbijanje ruskih krajevnih napadov. Junaška smrt italijanskega generala Bojišče je bilo tudi pretekli teden zelo razgibano

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 15. dec. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo naslednje uradno vojno poročilo:

Na vzhodu je topništvo nemške vojske obstreljevalo z dobrim uspehom sovražnikove ladje v pristaniški Sevastopolu in vojaško važne cilje v Petrogradu.

V ostalem so bili boji omejeni na odbijanje sovražnikovih krajevnih napadov.

Pri napadih na prevoze so nemška letala bombardirala kraje, kolone in taborišča ter prizadela sovražniku na vzhodni fronti hude izgube ljudi in vojni potrebščin.

Boljševiško letalstvo je izgubilo v času od 6. do 12. decembra skupno 125 letal. Izmed teh jih je bilo 88 sestreljenih v letalskih bojih, 32 pa jih je sestrelilo protiletalsko topništvo, ostanek pa je bil uničen na tleh. V istem času smo izgubili na vsej vzhodni fronti 7 lastnih letal.

Berlin, 15. decembra. s. V običajnem tedenskem pregledu piše vojaški sodruženik nemškega poročevalskega urada med drugim naslednje:

Prihod ruske zime je za zdaj onemogočil napadalne operacije velikega obsega. Zaradi tega so enote nemške vojske pretekli teden bile zaposlene samo v popodih krajevnega značaja. Sovražnik se je okorščil z megle in z močno temo ter je s podporo vsega možnega orožja znova skušal stisniti ali pa celo prebiti nemške črte. Toda naši vojaki so povsod odbili sovjetske napade ter Rusom prizadeli zelo hude izgube. Ogledujoči in napadalni oddelki neprenehoma raziskujejo sovražnikove postojanke.

Akcije te vrste so v zvezi s sovjetskimi napadi, ki so se ponovili po večkrat na en sam dan, tudi pretekli teden so delale bojišče nadvse razgibano. Nemško letalstvo je še naprej uspešno podpiralo nastope na kopnem ter zadajalo nasprotniku zelo hude udarce. Uničenje 228 sovjetskih letal v dobi od 29. novembra do 13. decembra dobro kaže, kakšne letalske sile uporabljajo Sovjeti in kako je nemško letalstvo porazno močnejše od sovjetskega, saj je v istem času izgubilo samo 21 letal.

in obema anglosaškima silama je bila neizogibna. Bolgarska vlada je morala do nje zavzeti svoje stališče. Bolgarija je stopila v trojno zvezo in se je neomajno postavila na stran velesil osi ter njihovih zaveznikov. Ostala bo na svojem mestu do kraja ter bo s svojimi zavezniki vsestransko sodelovala.

Zadnji dogodki so omogočili Bolgariji, da je izpolnila eno izmed svojih dolžnosti. Tretji člen trojnega pakta določa, da morajo države, ki so podpisale pakt, gospodarsko, politično in vojaško pomagati sleherni izmed pogodbenic, ki bi jo napadla kaka druga sila. Slišali ste govor Duceja in Hitlerja. Državnika sta izjavila, da so Zedinjene države izvedle celo vrsto napadov na sile osi, tako da sta bili Nemčija in Italija prisiljeni ustaviti diplomatske odnose z njimi in jim napovedati vojno.

V teh okoliščinah je bolgarska vlada na svoji seji 12. decembra sklenila pretrgati diplomatske odnose z Zedinjenimi državami ter njim in Angliji napovedati vojno. Bolgarija je tudi tokrat kakor vselej zvesto izpolnila dano besedo. V tem primeru pa ne gre samo za izpolnitev obveznosti, marveč tudi za solidarnost, ki mora biti osnova odnosov med državami nove Evrope. Bolgarska vlada je prepričana, da je izpolnila svojo dolžnost. Nedvomno bo sobranje potrdilo to odločitev, ker se zaveda, da je v skladu z interesi države. Bolgarski narod bo na ta način lahko prispeval svoj delež k ustvaritvi novega evropskega reda, ki se ustvarja z žrtvijo tolikih človeških življenj na ruševinah stare Evrope.

Takoj po seji sobranja je bil amerškemu poslaniku v Sofiji izročen potni list.

Vojna na Daljnem Vzhodu

Japonska zahteva o udaji Hongkonga — Hudi boji v Malaji in na otoku Luzonu

bila prisiljena k obrambi in če se ji ni bilo treba boriti za svoje pravice. Opozoril je na angleške in ameriške ukrepe proti Japonski, na napore japonske vlade, da bi preprečila vojno na Tihem oceanu. Združene države so vse japonske predloge gladko odbile. Japonska je bila prisiljena zgrabiti za orožje proti Angliji in Združenim državam. Prepričan sem, da je pravica na naši strani. General Tojo je nato sveril pred prevelikim optimizmom in pred prevelikim povečevanjem začetnih uspehov, ki jih je Japonska dosegla. Po udaril je, da mora biti japonski narod pripravljen na dolgo vojno in na potrebne žrtve. Zaključil je svoj govor s poudarkom, da zmaga Japonske ne pomeni samo nove dobe na Daljnem vzhodu, marveč tudi zmago novega reda na svetu.

Rim, 15. decembra. s. V angleških časnikaških krogih poročajo o položaju na Daljnem vzhodu naslednje:

V angleški Malaji se boji razvijajo v vedno večji meri. Angleške postojanke napadajo štiri japonske divizije, to je okoli 50.000 mož.

Pri Hongkongu so Angleži morali izprazniti otok Kowloon.

Na Filipinih še naprej potekajo hudi boji na treh točkah, kjer se je Japoncem posrečilo izkr-

cati in postaviti na suho tudi lahke tanke. Različna ameriška letališča so bila hudo bombardirana. Položaj je zlasti resen na severnem delu otoka Luzona.

Tokio, 15. decembra. s. Japonska mornariška letala so napadla oporišča na jugu otoka Luzona. Med napadom so Japonci zbili eno samo ameriško letalo, ki se je vzdignilo proti njim, na tleh pa so uničili 43 letal, med njimi 9 največjih. Izgubljeni sta dve japonski letali. Poročajo tudi, da je neki japonski rušilec potopil ob Luzonu ameriško podmornico.

Tokio, 15. decembra. s. Iz mesta Tahoka na japonskem otoku Formosi poročajo, da je poveljnik tamošnje vojske izdal uradno sporočilo, da so preteklo noč videli nad mestom Takao ameriška letala. Letala se niso mestu približala.

Milanski invalidi Mussoliniju

Rim, 15. dec. s. Mussolini je iz Milana dobil naslednje brzojavko:

»Milanski invalidi iz nove vojne, združeni na prvem velikem zboru, ponosni na prispevek v krvi, ki so ga dali v sedanjem spopadu med dvema nasprotujočima si svetovoma, spopadu iz katerega se porajata nov red in pa pravica med narodi, izjavljajo, da so znova pripravljeni izpolniti vaše zapovedi za doseg neizogibne končne zmage. — Zvezni predsednik.«

Vesti 15. decembra

V Italijo se je vrnil dr. Emil Ehrich in spet prevzel svoje posle kot poglavar nemške nar. soc. stranke v Italiji. Ehrich je bil do sedaj na ruskem bojišču.

Japonska vlada je imela včeraj izredno sejo, na kateri so pripravili razne važne zakonske predloge za današnji sestanek japonske zbornice. Na seji zbornice bodo imeli govore predsednik vlade, zunanji minister in finančni minister.

Italijanski poslanik v Tokiu je včeraj šel k japonskemu mornariškemu ministru čestitat zaradi uspehov, ki jih je dosegla japonska mornarica v začetku vojne.

Vlada Združenih držav je dala zaseči švedsko motorno ladjo »Kungsholm« (20.000 ton), pod prevezo, da ne more Amerika prevzemati več varstva za nevtralne ladje, ki plovejo po zahodnih vodah ali pa se ustavljajo dolgo časa po ameriških lukah.

Vsi ukrepi za narodno mobilizacijo na Japonskem so začeli veljati z današnjim dnem.

Nemška ter italijanska vojna napoved Ameriki je samo uzakonila stanje, ki je trajalo že dolgo. Amerika je bila tako in tako v vojni, ker je pošiljala pomoč Angliji, dajala na razpolago svoje vojne ladje za spremljanje prevozov ter zapovedala tem ladjam streljati na italijanske in nemške enote — piše turški list »Son Posta«.

Angleži so na Sredozemskem morju zajeli francosko trgovsko ladjo »Formingny« (2100 ton) ter jo odvedli v Gibraltar.

O usodi francoskih ladij po ameriških lukah ni še znanega nič drugega kakor to, da so z njih izkrcali francosko posadko.

Ameriški letalski družbi »Clippers« ter »United States Lines« sta ustavili letalski promet med Newyorkom in Lizbono.

Na Dunaju so včeraj slovesno pokopali maršala von Boehma-Ermolija. Njegovo truplo je ležalo v bivšem cesarskem gradu. Načelnik nemškega generalnega štaba maršal Keitel je pred krsto položil v Hitlerjevemu imenu lep venec.

Bolgarski trgovinski minister je izjavil, da se bo dnevni obrok kruha za prebivalstvo znižal na 100 gramov.

Papež je podaljšal vse postne olajšave tudi za leto 1942. Post bo samo na pepelnico sredo in na veliki petek.

Slike iz junaštev italijanskega ekspedicijskega zbora na južnem ruskem bojišču

Vzhodno bojišče, 12. decembra. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča: Italijanski ekspedicijski zbor, ki je zadnje dni dosegel nove uspehe s tem, da je prizadel hude in krvave izgube sovjetski vojski, ki je spet silovito napadla na raznih odsekih bojišča, je potem, ko je trdo izmučil in vrzel nazaj sovražnika, odločno prešel v ofenzivo. Ko je sovražnik očitno izpopolnjeval vrzeli, ki so jih povzročili italijanski vrli in hudi protinapadi in ko je očitno pripravil nove in še hujske poskuse, je doživel nov naš napad.

Vse bojišče, ob katerem so razvrščene italijanske čete, se je zganilo in medtem, ko so nekateri oddelki začeli z napadom, so drugi razvili živo ogledniško in napadalo delovanje, da bi preprečili razmetitev sovražnikovih sil, ki bi bila koristna napadenim silam. Cilji italijanskih oddelkov so bili različni ter so šli za tem, da močne sovražnikove oddelke zapode iz tistih postojank, s katerih je upiraljal ogrožajoče napade na italijanske vrste. S postopnim in načrtnim delovanjem so bili ti cilji zmagovalno doseženi. Prva je nastopila neka vrta divizija, ki je začela prodirati, da zavzame zelo pomembno železniško progo, pomembno zato, ker je odhod lahko gospodovati nad sosednjim ozemljem.

Prvi dnevi našega nastopa so bili zlasti trdi zaradi izredno ostrega podnebja, kajti temperatura je padla na kakih 30 stopinj pod ničlo. Kljub tem težavam so se italijanski vojaki borili z izredno samoopovedjo in so zavzeli vse cilje, ki so jim

bili postavljeni. Tudi neugoden svet in vzvišene nasprotnikove obrambne postojanke so bile krive, da je bilo napredovanje težavno in da so se bili hudi boji. Pri neki drugi priliki je razvoj manevra predvideval in zahteval, da nastopijo še drugi oddelki, tako da se je ofenziva razvila deloma s čelnim napadom, deloma pa z obkoljevalno akcijo. Železniški nasipi, postajališča in obljudeni kraji so drug za drugim padli v roke italijanskim čet. Zlomljen je bil srdit sovražnikov odpor in sovražnik je pustil na bojišču mnogo mrtvih, na stotine njegovih vojakov pa so naši zajeli.

Teh bojev so se udeleževali aktivno in intenzivno oddelki artilerije, ki so streljali ob vsakem napadu pehote. Tolkli so zlasti obrambne postojanke, ki so jih sovjeti uredili v središču naseljenih krajev.

Ves ta manever italijanskih oddelkov je bil izveden hkrati z nastopom zaveznikih nemških čet od severa, s katerimi so se oddelki naše pehote prvič sešli v popoldanskih urah dne 7. decembra. Vsi določeni cilji so bili načrtno doseženi in se boji še naprej razvijajo po načrtu kljub ponovnemu obupnemu napadu, ki ga sovražnik poskuša. Sovražnikove akcije so istočasno razbijali tudi oddelki letalstva.

Italijanski ekspedicijski zbor v Rusiji nadaljuje z živahnimi napadi, da prepodi sovražnika iz postojank, ki so v taktičnem in nastanitvenem oziru važne. Tudi 10. decembra so se boji srdito nadaljevali.

člani vseučiliškega direktorija pri Visokem Komisarju Od vseučilišnikov samih je odvisno, ali bodo znali ljubljansko vseučilišče ohraniti

Ljubljana, 15. decembra. V soboto zvečer ob 17.30 je Visoki Komisar Ekse. Emilio Grazioli sprejel v vladni palači zaupnika ljubljanske vseučiliške organizacije, inž. Piera Carra, ki mu je predstavil člane direktorija te organizacije.

Podzupnik Fran Župc je Visokemu Komisarju izrekel vdan pozdrav tudi v imenu članov direktorija in dijaštva, ki je vpisano na ljubljansko vseučilišče.

Visoki Komisar je pri tej priložnosti izrazil svoje veselje, da lahko sprejme v vladni palači prvič zastopnike slovenske vseučiliške mladine. Toliko bolj je tega vesel, ker so ti zastopniki visokošolske mladine obenem člani direktorija slovenske vseučiliške organizacije, direktorija, ki je sklenil ustanoviti kot sredstvo za sodelovanje in vpostavitve vedno tesnejših stikov med italijansko in slovensko kulturo.

Ekscelencija Grazioli je na kratko povzel, koliko je fašistovska vlada storila za slovensko kulturo in zlasti za ljubljansko vseučilišče, za katerega je bil postavljen velik delovni program, ki bo rešil vprašanja, katera je bivša jugoslovanska vlada dolga leta zanemarjala.

Med drugim je Visoki Komisar poudaril tudi, da ljubljansko vseučilišče ne služi Italijanom, pač pa Slovincem in je torej od vseučilišnikov samih odvisno, ali bodo to svojo univerzo znali ohraniti in vračati s enako lojalnostjo dobrohotnost fašistovski vladi in zlasti Duceja.

Obsodil je potem delovanje majhne peščice tistih, ki mislijo, da bi radi imeli vseučilišče za sedež komunistične ali sploh kakršne koli protitalijanske propagande. Naglasil je, da je pač otroške misli, da bo Italija trpela kakršnega. Nato je Visoki Komisar izrazil svojo veliko ljubezen do študentov, ki so vpisani v vseučiliško organizacijo, ter izrazil prepričanje, da bodo slovenski dijak, ki bodo bili lojalni, znali poiskati tisto moč, da bodo nastopili proti vsakomur, ki se prizadeva ustvariti nered, ki bi imel za posledico edino to, da bi ljubljansko vseučilišče in tudi prebivalstvo na splošno izgubilo velikodušno

podeljeno avtonomijo, ki jo je dovolila fašistovska vlada.

Z ozirom na nekatere želje, ki so jih zastopniki vseučiliške organizacije izrazili glede ukrepov, ki so bili zadnje čase izdani z ozirom na akademike, je Visoki Komisar določno povedal, da bi o teh ukrepih bilo mogoče razpravljati le, če se bo večina študentov izkazala vredna tega.

Ljubljana, 15. dec.

Pri sobotnem sprejemu zastopnikov naše vseučiliške organizacije je Visoki Komisar hotel še enkrat izreči poudariti, od koga je odvisen nadaljnji obstoj in preživetje ljubljanske vseučiliške ter njegove avtonomije, ki mu jo je podelila rimska vlada. Povedal je to še enkrat, da le ne bi bilo morda še kakšnega dvoma.

Obsodil je tudi sedež preobratnega in komunističnega delovanja, takšnega delovanja, ki ne samo slovenskemu vseučilišču, pač pa tudi vsaj Ljubljanski pokrajini ne more prinesiti ničesar dobrega. Takšno rovarjenje rodi lahko samo to posledico, da bo fašistovska vlada ozela univerzi vse tisto, kar ji je že dala in si ji je v bodoče še namenila dati, prizadeva pa bi bila s tem seveda predvsem tudi velika večina vseučilišnikov, ki so na svojo pobudo ustanovili vseučiliško organizacijo z namenom, da bi lojalno sodelovala in vpostavoila v bodoče še tesnejše stike med slovenskim in italijanskim kulturnim življenjem.

Če bi se moralo zgoditi, da naš najbližji znanstveni zavod preneha s svojim delom, potem naj se vseučilišniki zahvalijo tistim svojim »stvarilem«, ki so s svojim podtalnim rovarjenjem to hoteli, in ki niso znali ceniti, koliko je fašistovska vlada žrtvovala tudi za naše vseučilišče in zato upravičeno zahtevala, da ji tudi naši vseučilišniki pokažejo hvalečnost s svojo lojalnostjo.

Pokojninski zavod – naš največji graditelj

Dozdaj je zazidal nad 80 milijonov lir
Poleg dosedanjih nam obljubljajo še številne nove stavbe

Ljubljana, decembra.

Ob koncu letošnje gradbene sezone v Ljubljani bodo morali kronisti pač ugotoviti poleg neprijetnega zastoja, ki ga je povzročil izbruh vojne na meji naše pokrajine, tudi razveseljivo dejstvo, da je naše mesto kljub izrednemu vojnemu letu vendar pridobilo nekaj lepih novih stavb ter da v gradbenem oziru nikakor ni nazadovalo, temveč zopet znatno napredovalo.

Poleg drugih lepih stavb in prenovljenja starih, poleg ureditve mnogih cest in nadaljevanja dela na Ljubljani, moramo na prvem mestu omeniti krasen stanovanjski blok, ki ga je zgradil letos Pokojninski zavod v podaljšku Muzejskega trga na Nunsko ulico, v novi Muzejski ulici. Ta krasna skupina lepih hiš je hkrati povzročila, da je Ljubljana dobila dve lepi moderni ulici več, namreč podaljšek Šubičeve ulice na Zvezdo in Mussolinijev trg ter Muzejsko ulico, hkrati pa so uršulinke zgradile novo moderno gimnazijsko poslopje.

Vredno je pri tem, da pregledamo vsaj v splošnih obrisih delo Pokojninskega zavoda. Poleg glavne svoje naloge, to je izpolnjevanja starostnega zavarovanja za zasebne nameščenec in sorodne stanove ter drugih socialnih palog skrbi Pokojninski zavod v polni meri tudi za gradbeno delavnost pri nas ter s tem hkrati skrbi za preskrbo dela številnim obrtnikom in delavcem ter za olajšanje stanovanjske stiske. Podjetnost Pokojninskega zavoda, ki je na ta način združil svojo skrb za dobro naloge glavne prispevkov svojih zavarovancev z drugimi socialnimi in urbanističnimi nalogami, moramo vsekakor občudovati ter bo nedvomno deležna priznanja bodočih zgodovinarjev. Zanimljivo pa je tudi, da sodobna kronista velja, da je Pokojninski zavod eden največjih graditeljev v Ljubljani in v Ljubljanski pokrajini ter je bil prej tudi največji v vsej bivši Sloveniji ter v Dalmaciji.

Kmalu po svoji ustanovitvi je Pokojninski zavod že pričel misliti, kako varno naložiti

zbrano glavnico v nepremičnine

Graditi je pričel na Brinju, to je naselbini med Jezico in Ljubljano, stanovanjske kolonije. Leta 1922 so zrasle štiri stanovanjske hiše s 15 dve- in štirisobnimi stanovanji. Na da-

našnjo valuto preračunano, so te hiše veljale Pokojninski zavod 950.000 lir.

Prav tam je Pokojninski zavod kupil veliko in obsežno zemljišče, ki dozdaj še ni zazidano. Vzrok je namreč v tem, da regulacijski načrt mesta Ljubljane za ta del mesta še ni do kraja izdelan. V načrtu pa je, da zgradi tam Pokojninski zavod tri velike stanovanjske hiše ob pročelju, v ozemlju pa zgradi kolonijo manjših hiš. To zemljišče je Pokojninski zavod dobil tedaj kar poceni ter je dandanes mnogo več vredno, saj je v vrednosti zrastle najmanj na trojno ceno.

Na vogalu Ceste 3. maja in Gledališke ulice je skoraj hkrati sezidal lepo palačo, ki je bila prvotno zamišljena kot dom zavoda samega, ki se ni imel svoje strehe. Da bi se pa poslojše kolikor toliko krilo, je bilo zgrajenih v pritličju 5 lokalov. Petnadstropno palačo je zasedel v dveh nadstropjih zavod sam s svojimi uradi, v tri nadstropja pa so se naselile razne uradne in poslovne pisarne. Ko se je zavod povečal in dobil nove prostore, je vse poslojše namenjeno tehničnemu oddelku Visokega komisarata. Za to poslojše, ki je dandanes neprimerno več vredno, je zavod žrtvoval 2.710.000 lir.

Zavod pa je

skrbel tudi za druge kraje

ki so tedaj spadali pod njegovo območje. Tako je v Mariboru zgradil blok poslovnostanovanjskih hiš na oglu bivšega Trga kralja Petra, Verstovškove in Razlagove ulice ter državne ceste. Ta blok obsega 5 stanovanjskih hiš, dve trinadstropni, v njih pa so stanovanja, poslovni lokali, kavarna, hotel in restavracija. V ta blok je zavod investiral 4.560.000 lir.

Nova naložba zbrane glavnice je bila v dveh palačah na Miklošičevi cesti v Ljubljani. Tam je zgradil dve veliki trinadstropni palači s poslovnimi lokali ter zelo udobnimi stanovanji, dve do štirisobnimi. V tej palači je zavod investiral 2.660.000 lir.

Potem je gradil zavod svoje

največje gradbeno delo

ki ga moremo doslej smatrati tudi za največje gradbeno delo – kar se tiče visokih stavb v bivši Sloveniji in v sedanjí Ljubljanski po-

krajini sploh – namreč »nebotičnikov bloke«, to so tri hiše ob Dunajski (zdaj Bleiweisovi) cesti in ob Verdijevi ulici. Prva hiša je po svetu znani nebotičnik, v eni ostalih dveh hiš pa sta dve nadstropji zasedeni po uradih zavoda samega, vsi drugi prostori v »bloku nebotičnikov« pa so namenjeni v poslovne in uradne svrhe ter za kavarno in stanovanja. Pokojninski zavod je za to skupino stavb, ki so osrednjene v Ljubljani, dal znesek 17.000.000 lir. Poleg drugega ima zavod v tem poslojpu tudi lepo sejno dvorano.

Dalje je zgradil zavod pod Rožnikom še štiri lepe stanovanjske hiše, od katerih je tri že prodal svojim uradnikom. Te hiše so veljale zavod 546.000 lir.

Potem je zavod kupil v bloku ob Slomškovi in Kersnikovi ulici štiri nove stanovanjske hiše, ki so ga veljale 1.200.000 lir, na Poljanski cesti pa je kupil »Peglezca«, za katerega je tedaj odštél 1.187.000 din ali v sedanjí veljavi 451.000 lir.

Dalje je zgradil

na Jesenicah

dve stanovanjski hiši (l. 1937-3) s 25 stanovanji. Za ti dve hiši je žrtvoval 722.000 lir ter jih je izročil v upravo Kranjski industrijski družbi. Za Gorenjce je zgradil zavod

v Kranju

pet stanovanjskih hiš z 8 poslovnimi lokali in 48 stanovanji, kar ga je veljalo 2.470.000 lir. Hkrati pa je zavod gradil tudi

v Splitu

Tam je zgradil ob Hrvojevi cesti, to je v središču mesta, lepo trgovsko-stanovanjsko palačo, ki ga je veljalo 2.100.000 lir in prav tako v središču mesta ob Svačičevi ulici lepo palačo, ki ga je veljalo 1.400.000 lir.

V Celju

je zavod zgradil ob bivši Krekovi ulici dve petnadstropni stanovanjski hiši, ki sta ga veljali 910.000 lir, prav tako tudi v Mariboru

tudi ob bivši Krekovi ulici petnadstropno stanovanjsko hišo, vedaj vredno 570.000 lir.

Zavod je dalje kupil veliko zemljišče v Račjem na Štajerskem, dalje v Kozjem in na dalmatinskem otoku Lapadu. Na Korčuli pa je kupil hotel »Bon repos«.

V Ljubljani je dalje kupil hišo št. 23 na Resljevi cesti, hišo in zemljišče na Jernejevi cesti ter zemljišče na Ižanski cesti, ki ga je pa potem razprodal.

L. 1939. je kupil zemljišče od uršulink, ki ga je lani in letos zazidal. Zgrajene so štiri petnadstropne hiše, prave stanovanjske palače, v katerih je sedaj pripravljenih 60 lepih stanovanj. Te stanovanjske hiše so veljale Pokojninski zavod 6.060.000 lir. V prihodnosti pa bo tam zgradil še peto, enako stanovanjsko hišo, ki je dosedaj ni bilo mogoče graditi, ker se ni bilo dokončno urejeno zemljiško razmerje s sosedi, kar pa se je sedaj zgodilo.

Letos je Pokojninski zavod kupil za znesek 2.000.000 lir tudi še edino razpoložljivo zemljišče v najstrožjem središču mesta, namreč gradbeno parcelo sredi Dukičevega bloka. Tu sta projektirani dve veliki petnadstropni hiši oziroma palači, možno pa je, da bo Pokojninski zavod zaradi bližine nebotičnika ta svoj načrt delno spremenil in zboljšal.

Dalje je Pokojninski zavod kupil tudi veliko zemljišče od družbe »Alpeko«, kjer bo zgradil velike pet- do šestnadstropne stanovanjske hiše.

Iz teh podatkov, za katere se zahvaljujemo gradbenemu oddelku Pokojninskega zavoda, je razvidno, kako ogromno delo je Pokojninski zavod izvršil in kako gospodarsko je naloge denar svojih zavarovancev. V stavbe in posvetva je naložil okoli 80.000.000 lir, toda sedanja vrednost je neprimerno večja. Pokojninskemu zavodu in zasebnim nameščenecem gre vse priznanje: za napredek Ljubljane in Ljubljanske pokrajine so napravili mnogo in ker nam je znano, da tudi italijanske oblasti visoko cenijo delo Pokojninskega zavoda, je upravičeno pričakovanje, da se bo to delo zavoda še uspešno nadaljevalo.

Nedelja v znamenju puste megle

Včerajšnja nedelja je bila ena izmed tistih, ko je človek res v zadregi kako bi si krajšal čas. Vreme je bilo pusto – megleno. Sončna obla se je sicer videla skozi gosto meglo, kaj več pa od včerajšnjega sonca nismo imeli. Tla so bila vsaj zjutraj zmrzjena, v dopoldanskih urah pa je odjenjalo in na cestah je bilo spet precej blata. Ljudje so šli kakor po navadi ob nedeljah k maši, potem pa domov. Le mladina je šla po etari navadi na promenado, da se malo pomeni med seboj. Če ne bi bilo gledališč in kinematografov, ljudje res ne bi vedeli kaj početi. Tako pa je bilo vsepovsod polno predstav. Gledališča so bila lepo obiskana, prav tako pa je bilo tudi pri kino-predstavah še kar precej ljudi. V teh časih ljudje iščejo razve-

drila vsaj ob platnu. Ljubljanska megla se skozi ves dan ni hotela dvigniti in po mestnih ulicah je valovala kakor razburkano morje. Ponekod je bila tako gosta, da nisi videl skoraj za ped predse.

Številni Ljubljanci pa hodijo ob nedeljah kaj radi tudi na pokopališča, svojim rajnim na obisk. Od nedelje do nedelje je teh obiskovalcev vedno več. S tramvajem se potegnejo do sv. Križa, obiščejo svoje drage, malo pomolijo, pa se potem, če je lepo vreme, peš vračajo v mesto. Tudi na včerajšnjo nedeljo je bilo veliko Ljubljancev na njihvi umrlih. Pa ne je k v. Križu, ampak tudi na Zale ljudje kaj radi pohite. Tudi včeraj so imele Zale velik obisk.

Omejitev o poštno-brzojavni službi o božičnih praznikih in Novem letu

Ob polnoči 16. decembra do polnoči 10. januarja 1942-XX, se bodo poštotelegrafski uradi glavnega mesta in po Pokrajini ravnali po tehle navodilih:

Poštna služba:

a) Poštni uradi ne bodo sprejemali paketov z več kakor 5 kg, namenjenih kamor koli po Kraljevini;

b) Ne bodo sprejemali ne periodični, propagandistični tisk, namenjen kamor koli po Kraljevini.

Poštotelegrafska služba:

a) Ne bodo sprejemali zasebnih, navadnih brzojav in navadnih brzojavnih pošilk, namenjene kamor koli po Kraljevini, razen brzojav in brzojavnih pošilk za italijanske posesti in brzojav, ki so namenjene vojakom Kraljeve vojske, Obo-roženih sil in milici za nacionalno varnost, ali brzojav, ki jih ti naštetih oddajajo z odobritvijo oblasti, katerim so podrejeni.

b) Glede zasebnih nučnih brzojav in nučnih brzojavnih pošilk ni nobenih sprememb, tako da jih bodo poštni uradi sprejemali po običajnih pristojbinah.

Brzojavna služba

Po vseh poštnih uradih Kraljevine bodo sprejemali navadne brzojavke z enkratno pristojbino dveh lir z določenim številom besedi pod edino besedo »Voščila«. Toda z naslovom in podpisom vred besedilo ne sme preseči števila devetih besedi. Take brzojavke, z določenim besedilom, bodo dostavljene po poštnih raznašalcih in v primeru zasedbe brzojavnih linij bodo poslani po pošti.

Tarifa za avtoizvoške

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je odobril naslednjo tarifo za avtoizvoške v Ljubljanski pokrajini: za prvih 500 metrov vožnje 3,80 lir, za vsaki naslednjih 100 metrov 0,38 lire, za vsaki 2 minuti postanka 0,38 lire, za prevoz prtljage 1,00 in za prevoz psa 1,00 lire. Za vožnje izven mestnih meja se zaračuna po 3 lire za kilometer. Tarifa mora biti izvešana na dobro vidnem mestu v avtomobilu.

Avtoizvoški, ki ne bi izvesili tarife, ki bi zahtevali višje cene od tarifnih cen ali ki ne bi uporabljali taksmetra ali bi namerno preduradili njegovo delovanje ali štetje, se kaznujejo v denarju do 2000 lir, v hujših primerih pa z odvzemom prometnega dovolila.

Naredba je stopila v veljavo z objavo v Službenem listu, t. j. 13. decembra.

S Hrvaškega

Hrvaška ministra dr. Lorković in dr. Puk, ki sta se pred dnevi mudila v bolgarski prestolnici, sta tudi položila venec pred spomenik v vojašnici 16. pehotne divizije. Venec je bil položen v spomin bolgarskih vojakov, ki so padli na polju časti.

Potresomeri zagrebške postaje so pred dnevi zabeležili močan potresni sunek. Izhodišče potresa je bilo 30 km od Zagreba. Menijo, da je bil epicenter blizu Pokuplja.

»Plava revija« je kulturni časopis ustaških vseučilišnikov, ki spet izhaja. »Plava revija« je izraz zrelosti novega ustaškega pokolenja.

Po Hrvaškem je bila zbrana za hrvaške hrebce vojske vsota treh milijonov kun.

Neki zagrebški hišni posestniki je nekdo ukradel 127.000 kun, kar se ji bo gotovo mnogo poznalo.

V Zagrebu je bil sestanek vseh vplivnih hrvaških gospodarstvenikov. Na sestanku so obravnavali gospodarsko preureditev, ki je potrebna za novo gospodarsko politiko.

Črna KAMELA

»O da, saj me je več mesecev neprestano nadlegoval s svojimi neutrudnimi prošnjami, naj svojo kariero obesim na kol in se ga usmilim.« Njen mož je besno godrnjal. »Morebiti se, dragi Willkie, tega nič več ne spominjaš? Res pa je takole: »Kaj za vraga,« je jezno posegel vmes Ballou, »ima vse to opravka z umorom Shelah Fane? Trdim, gospod komisar, da prestopate meje svojih pooblastil. Rajši pomislite na vse to, kajti jaz imam precejšen vpliv...«

»Oprostite,« je rekel Chan resno. »Takoj bom prešel na sedanjost. Kdaj ste prišla danes zvečer sem?«

»Ob pol osmih,« je odgovoril. »Večerja je bila napovedana sicer za pol devetih, toda moja žena je dobila po telefonu povabilo in« tedaj je izpod oči pogledal svojo ženo, »in takrat, kakor je to njena navada, ni dobro pazila na napovedani čas.«

»Ob pol osmih,« ga je urno prekinil Chan, da bi onemogočil Ritin protitudarec. »Prosim, popišite mi svoje kretanje prav do sedanjega trenutka.«

»Kam vse to meri?« se je Ballou spet razburil. »Pa menda vendar ne mislite, da sem jaz ubil Shelah Fane? Pri moji veri, da bom o vsej tej stvari poročal na pristojno mesto. Menda veste, kdo sem...«

»Bodi, kar hočeš, Willkie,« se je vtaknila vmes njegova žena. »Zakaj nočeš povedati komisarju, kar bi rad vedel? Tem prej bova gotova.« Obrnila se je k Chanu. »Prišla sva torej okrog pol osmih v hišo in odšla po kratkem razgovoru s miss Fane dol na obrežje gledat, kako se tam kopljejo. Mislim, da je bilo tedaj že okrog trideset na osem.«

»In tam ste bili – kako dolgo?«

»Jaz sama sem bila tam, dokler nas ni Jessop okrog pol devetih poklical. Kakšnih deset minut prej je prišel k nama mr. Van Horn, moj mož pa je vstal in odšel proti hiši.«

»Dve minuti po osmi ste vi torej sedeli ob strani svojega moža na obrežju. Ali ste slišali kak krik ali sicer kaj drugega nenavadnega?«

»Nič takšnega. Obe dekleti v vodi sta kričali bolj ali manj glasno. Saj veste, kako je pri kopanju.«

»Hvala vam lepa. Za zdaj mi to zadostuje,« je odgovoril Chan.

Počasi je stopila v sobo Julija. Očitno je zopet prišla k sebi in se pomirila, čeprav je bila še nekoliko objokana in bleda. Chan se je priklonil.

»Dober večer! Oprostite mi, prosim, mojo navzočnost! Žal, doslej še nisem imel tega izrednega užitka, da bi vas spoznal. Ali boste tako ljubezni in mi povedali, kdo ste?«

Pristopil je Bradshaw, mu predstavil Julijo in razložil njen položaj v tej hiši.

»Moje globoko sožalje,« je pripomnil Charlie. »Zgolj zaradi formalnosti vas moram prositi, da mi poveste, kaj ste počeli ta usodni večer.«

»Lahko vam vse prav natančno razložim,« mu je odgovoril Bradshaw – in s tem odpravim na mah dve... oprostite mi! – mislim namreč: in s tem podam istočasno tudi podatke o sebi. Prišel sem semkaj prilično zgodaj, ker sem se bil s miss Julijo dogovoril za skupno kopanje. Midva sva videla miss Fane nazadnje tule v tej sobi, ko sva prišla semkaj oblečena v kopalni obleki. To je bilo nekako dvajset minut pred osmo. Bila je v družbi gospe in gospoda Ballou in mr. Jaynesa.«

»Sta takoj odšla na obrežje?«

»Tako in takoj tudi v vodo. Bilo je čudovito. Oprostite mi to skromno reklamo za tukajšnje plažo. Rad bi povedal, da sem bil skupaj z miss Julijo do trenutka, ko sva zapustila miss Fane, pa do pol devetih, ko naju je poklical Jessopov gong. Kmalu nato sva naredila to grozotno odkritje.«

»Ste bili ves čas v vodi?«

»Ne. Sem pa tja sva seveda šla tudi na obrežje. Mrs. Ballou je bila, kakor je že sama povedala, ves čas pri naju. Mr. Ballou je za trenutek izginil, nakar se je prikazal Mr. Van Horn.«

»Dve minuti čez osem ste bili torej vi in miss Julija ali v vodi ali pa za kratek odmor na obali.«

»Eno ali drugo, seveda nimava nobene možnosti, da bi vam kakor koli točno označila čas. Čas je minil kakor blisk. Bila sva kar presenečena, da naju je Jessop že klical.«

Chan se je obrnil na mlado dekle. »Miss Fane je danes zvečer nosila krasen šopek orhidej na svoji rami?«

Julija je prikimala. »Da.«

»Brez dvoma jih je pritrčila z zaponko?«

»Seveda.«

»Ste si morda ob priliki natančneje ogledali to zaponko?«

»Ne, žalibog ne. Toda spominjam se, da mi je nekoč rekla, da gre v svojo sobo iskati zaponko. Morebiti vam bo pa sobarica vedela o tem kaj več povedati.«

»Ali mi morete povedati, kdo je bil poklonil te orhideje?«

»Brez nadaljnega,« je odgovorila Julija. »Na priloženem lističu sicer ni bilo imena, toda miss Fane je spoznala pisavo. Rekla mi je, da je šopek poslal njen bivši mož, neki Bob, to je igralec, ki se trenutno mudi v Honolulu z neko igralsko družbo.«

»Bob Fyfe,« je pojasnila Rita Ballou. »On je član kraljevskega gledališča. Shelah je bila še zelo mlada, ko se je z njim poročila in je bila, kakor mislim, silno navezana nanj, še celo po svoji ločitvi.«

Allan Jaynes je vstal, si prižgal drobno cigaro in nervozno iskal po sobi pepelnik.

»Odstavljeni soprog!« Charlie se je zamislil. »No ja, nekaj podobnega je človek pač moral pričakovati. Ne bi bilo napak, če bi tega gospoda obvestili in ga prosili, da bi se čim prej porudil semkaj!«

Važna okrožnica Prehranjevalnega zavoda

Prehranjevalni zavod opozarja prebivalstvo, da je razpisal občinski preskrbovalni uradom v Ljubljani pokrajino okrožnico III-1-št. 1020-3, ki zajema vse njegove glavne oddelke v zadevi prehrane in obenem prinaša nove.

Ta okrožnica poenostavlja sistem racioniranja in objavlja nove odločbe, ki naj bi prinesle več vneve in izpolnjevanju prehranjevalnih predpisov in podvrge strogi kontroli odnos vsakega posameznika do njih.

Okrožnica bo ostala nabita skozi 15 dni na občinskih deskah.

Prebivalstvo pokrajine je vabljeno, da gornje vzame na znanje, da se lahko potanko pouči o dolžnostih, ki jih nalaga, in o posledicah morebitnih prekrškov.

Prehranjevalni zavod Vis. komisariata za Ljubljansko pokrajino

Nove cene koruzne moke, medu in suhih gob

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je določil naslednje najvišje cene za koruzno moko: V prodaji na debelo, franko skladišče trgovca na debelo, brez trošarine 187 lir za 100 kg, v prodaji na drobno, za mesto Ljubljana, franko skladišče prodajalca, včevši vse trošarinske davčine 2.10 lire za 1 kg. Trošarina za mesto Ljubljana znaša 0.02 lire za kg. Cenik s temi cenami mora biti nabit v prodajalnah na občinstvu dobro vidnem mestu.

Okrajna načelstva lahko določijo še nižjo ceno, nego so navedene, vsako zvišanje cen pa mora prejeti odobriti Visoki Komisar. Kršitelje te naredbje se kaznujejo po uredbi o cenah z dne 12. marca 1941. Uredba je objavljena v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino z dne 13. decembra in je tega dne stopila v veljavo.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je odredil naslednje najvišje prodajne cene: trčani med (prva številka pomeni ceno za prodajo na debelo, druga za prodajo na drobno): med po tež, za kg neto 19.60—23.70, v posodah iz para-

finirane lepenke, za kg bruto 21.40—25.85, v steklenih posodah po 1 kg 24—29.10, po 800 gramov 19.50—23.70, po 750 gramov 18.65—22.65, po 600 gramov 14.95—18.30, po 500 gramov 12.70—15.90, po 450 gramov 11.80—14.55, po 800 gramov 8.60—10.80, po 220 gramov 6.80—8.70 lir za kg.

V prodajnih cenah na debelo je včeti davek na poslovní promet brez mestne trošarine. V prodajnih cenah na drobno za mesto Ljubljana sta včeta davek na poslovní promet in mestna trošarina.

Uredba je stopila v veljavo z dnem objave v Službenem listu, t. j. 13. decembra.

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je določil naslednje prodajno ceno za suhe jedilne gobe-gobane (jurčke) v prodaji na debelo za 100 kilogramov neto 9000 lir brez mestne trošarine, franko skladišče in v prodaji na drobno za mesto Ljubljana za 1 kg neto 105 lir včevši mestno trošarino, franko prodajalca.

Uredba je objavljena v Službenem listu z dne 13. decembra in je tega dne stopila v veljavo.

Drugi poizkus Ljubljane

Ljubljana: Kombinirano moštvo 2:2

Včeraj je SK Ljubljana priredila drugo poizkusno tekmo na svojem igrišču. Dnevi ko bo morala na gostovanje po Italiji, se hitro bližajo in treba je, da vsak prosti čas izrabijo za vestno pripravo, tako, da nas ne bodo »umazali«, če bo do gostovanja v resnici prišlo.

Za tokrat si je Ljubljana izbrala za nasprotnika igralce Svobodne in Jadrana pa še nekaj domačih igralcev je tudi nastopilo v moštvo.

Izbranci so nastopili tudi okrepljeni s Slamičem, Zigonom in Doberletom od Marsa in s Klančnikom in Razborknikom od Hermesa.

Igrišče je bilo za igro sila težko in tudi nevarno, kajti po celim igrišču je bila zledenela plast. Tekma se je začela skoraj s celo uro zamude. Treba je bilo namreč izpred golov spraviti debel led.

Tekma je bila še precej zanimiva in je sestavljeno moštvo dajalo izbrancem precejšen odpor. Tudi zmagali bi lahko. Bilo je tudi precej rok, kajti žoga je poskakovala, da nisi vedel ne kako ne kam. Na včerajšnjem igrišču si moral biti že pravcati »virtuoz« ču si hotel žogo pravilno dobiti in jo trčno oddati. Enim je to uspelo bolj kakor drugim.

Vodstvu SK Ljubljane moramo vsekakor priznati, da se res na vse načine trudi kako bi izbrala najboljšo enajsterico za gostovanje. Med tednom fantje pridno trenirajo, na skoraj nemogočih tleh igrajo ob nedeljah in se na vse mogoče načine trudijo, da bi skupaj spravili najboljšo. Po vseh prizadevanjih dozdaj pa je videti, da vodstvu le ne bo uspelo sestaviti dobre enajsterice. Pa tudi ni čudno: težkih tekem klubi letos niso imeli, tudi trenirali niso klubi tako resno kakor druga leta. Nivo našega nogometa je letos daleč pod nivojem drugih let. Eno bi svetovali vsem, ki odločajo o tem ali naj gre Ljubljana v Italijo ali ne. Dejali bi: Fantje naj ne gre. Zato je razlogov več kakor dovolj in le ne gre, da bi mazali ime slovenskega športa, potem ko so ga že gostujoči Slovenci tako lepo uveljavili po celi kraljevini. Čemu na gostovanje zdaj ko so fantje nepriljubljeni? Časa za taka gostovanja bo še dovolj, pa bi bilo le boljše, da se malo počakamo.

Rezultati državnega prvenstva

Tudi včeraj so se po celi kraljevini nadaljevale prvenstvene tekme za ponosni naslov državnega prvaka. Nekateri rezultati so presenetili tako po izidu, drugi pa spet po visokem rezultatu. Po včerajšnjem odigranem kolu so prišli spet na čelo Venezia, Roma in Triestina, ki imajo vsi po 11 točk. Atalanta je presenetila v Milanu, saj je igrala proti Milanu zmagovito, tako da se je Milano še bolj oddaljil od prvega mesta. Fiorentina je zabeležila svoj prvi poraz v letošnjem tekmovalju. Edino še Venezia je klub, ki dozdaj ni izgubil nobene tekme. Prav dobro se je spet držala Triestina, ki je na tujih tleh dosegla neodločen rezultat. V najboljši luči se je spet pokazala njena obramba.

Rezultati včerajšnjih tekem pa so naslednji: Roma—Venezia 0:0; Napoli—Lazio 1:1; Livorno—Fiorentina 3:1; Modena—Ambrosiana 1:1; Bologna—Liguria 2:2; Juventus—Torino 3:0; Genova—Triestina 0:0; Atalanta—Milan 3:1.

Prvim trem sledijo potem po številu točk Fiorentina 10 točk; Liguria, Juventus in Torino imajo po 9 točk; Ambrosiana, Lazio in Genova imajo po 8 točk; Atalanta in Livorno po 7 točk; Milano 6 točk; Bologna in Napoli po 5 točk. Na koncu pa je Modena s 4 točkami.

Tudi v B diviziji so bile tekme v polnem obsegu. Rezultati so bili naslednji:

Prato—Spezia 3:0; Alessandria—Fiumana 2:1; Pro Patria—Lucchese 2:0; Novara—Pescara 3:1; Padova—Siena 1:0; Brescia—Reggiana 2:1; Fanfulla—Pisa 2:0; Udinese—Savona 2:0; Vicenza—Bari 0:0.

V B diviziji je po včerajšnjih tekmah naslednji vrstni red: Venezia 12 točk; Slede Fanfulla, Novara, Alessandria in Padova po 11 točk; Brai in Brescia imata po 10 točk; Pescara in Udinese

imata po 9 točk. Sledita Prato in Reggiana po 7 točk. Proti koncu pa je vrstni red naslednji: Spezia in Savona po 6 točk; Siena in Pisa po 5 točk; Pro Patria 4 točk; Fiumana s 3 točkami in Lucchese, ki nima dozdaj še nobene točke.

Vabilo interesantom za hokej na travi

Kakor je bilo že po dnevnem časopisju objavljeno, namerava tukajšnji zaupnik CONI-ja organizirati delovanje tega prelepega in zdravega športa. Hokej na travi je jako popularen šport v Angliji, Nemčiji in seveda tudi v Italiji in odlične tekme privabljajo množico gledalcev. Iz hokeja na travi se je razvila igra hokej na ledu, ki je slovenskemu občinstvu in športnim gurmanom jako dobro znana.

V svrhu organiziranja in populariziranja tega športa sklicuje zaupnik CONI-ja v torek, dne 16. t. m. ob 18.30 sestanek v uradu CONI-ja Ljubljana, Tyrševa 1-a, II. nadstropje vse one gg. športnike, ki bi se zanimali za ta šport in to bodisi kot aktivni igralci, sodniki ali funkcionarji. Vsi oni gg. izven Ljubljane pa, ki se zanimajo za ta šport, naj javijo zaupniku CONI-ja pismeno način svojega delovanja v tem športu.

Nadaljne posestne izpremembe

V okolici je bilo prodanih več gozdnih parcel. Njih cena je nizka. Prodane pa so bile dalje manjše zemljiške parcele, ki so jih kupovali varni delavci, da si tam zgradijo majhne domove z vrtom. Tako je bila prodana neka parcela za 152 in druga za 130 lir. Drugače je še vedno veliko zanimanje za stavbne parcele bolj na periferiji mesta ob glavnih prometnih žilah. Mnogi bi že zidali, toda preče je še vedno vprašanje gradbenega materiala, ki so njega cene visoke in zato je kalkulacija nekoliko težavnejša.

Gale Ivan, posestnik v Grosupljem št. 17, je prodal inž. Metodu Dularju, tovarniškemu ravnatelju in njegovi soprogi Mari, Stranska vas št. 12, njivsko parcelo št. 41-9 k. o. Stranska vas v izmeri 1010 m² za 7.676 lir. Še lani decembra pa parcelo št. 41-3 iste k. o. v izmeri 2095 m² za 48.185 din ali v sedanji valuti 18.310,30 lir.

Breceljnik Alojzij, posestnik, Ljubljana VII, Celovška cesta št. 93, je prodal Matiji Perku, mizarskemu mojstru, Celovška cesta t. 97, parcelo št. 25-3 njiva k. o. Spodnja Šiška v izmeri 28 m² za 2.660 lir. Kvadratni meter je bil po 95 lir.

Sepin Josip, posestnik, Podmilščakova ulica št. 29, je prodal ml. Janezu in ml. Silvi Perku, Ljubljana VII, Celovška cesta št. 97 nepremičnino vlož. št. 784 k. o. Spodnja Šiška (hiša in vrt) za 110.000 lir.

Križman Alojzij, uradnik, Ljubljana, Gledališka ulica št. 10-IV je prodal Tereziji Gabrenji, zasebnici na Rakovi, nepremičnino vlož. št. 1528 k. o. Karlovske predmestje (hiša št. 48 na Dolenjski cesti) za 325.000 din ali 123.500 lir.

Štiridejanska drama našega domačega pisatelja Janeza Jalna: »Dom«, predstavlja sliko iz kmečkega življenja. Dejanje se plete okrog propadajočega grunta in njegove rešitve. Značaj osebe in potek dogodkov so verna slika kmečkih ljudi, ki ljubijo svoj dom.

Koledar

Danes, ponedeljek, 15. decembra: Kristina.

Torek, 16. decembra: Evžebij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa cesta 6; mr. Hočevar, Celovška cesta 62; mr. Giarus, Moste-Zaloška ceta 47.

Nocojsnji intimni koncert Glasbene Matice bo imel naslednji spored: 1. Beethoven: Variacije v e-molu; 2. Pavlič: Kaj mi pravi ptiček. Uspavanka II. Samospeva s spremljevanjem klavirja; 3. Vite-slav Novak: Pesmi zimskih noči; a) Pesem mesečne noči, b) Pesem viharne noči, c) Pesem božične noči, d) Pesem karnevalske noči; 4. Ravnik: Pozdrav iz daljave. Lajovic: Kaj bi le gledal. Samospeva s spremljevanjem klavirja; 5. Jindrich Kaan: Fantazija na motive iz cikla simfoničnih pesmi »Moja domovina« od Smetane. Klavirske skladbe bo izvajala pianistka Mila Dervnovskova, ki bo tudi spremljala sopranistko-solistko Ljudmilo Poljanarjevo pri izvajanju samospevov. Na koncert dveh domačih umetnih opozarjamo in vladno vabimo. Koncert bo v mali filharmonični dvorani ob pol sedmih zvečer. Konec pred osmo. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

— Začetek rednega pouka na klasični gimnazij v Ljubljani bo dne 17. decembra; sv. masa bo ob devetih pri uršulinkah za vse razrede. Po sv. maši pojdejo učenci v razrede na I. moško realno gimnazijo v Vegovi ulici, kjer dobe vsa podrobna navodila. Dne 18. decembra se začne popoldne redni pouk za vse razrede. — Ravnateljstvo.

Za mestne reveže so v počaščenje pok. gosp. Andreja Šarabona podarili: g. Leopold Zupančič z Jegličeve ceste 15 100 lir; g. Janko Krek s Ceste Viktorja Emanuela 50 200 lir in g. inž. Dedek z Lepodvorske ulice 5 100 lir. V počaščenje pok. g. Viktorja Medena je namesto venca nakazal 300 lir g. Feliks Moskovšč z Jurčičevega trga 2; g. Ant. Koritnik, hotelir pri »Slonu«, je v počaščenje pok. g. prof. Stanka Lapajnetu podaril 200 lir. Mestno poglavarstvo izreka vsem dobrotnikom revežev najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpiranih. Počastite rajne z dobrimi deli!

BOŽIČNA DARILA:

lepe albume, spominske knjige, nalična peresa, eleganten pisemski papir, usnjene noteze in pisalne mape kupite po ugodni ceni v LJUDSKI KNJIGARNI in trgovini NICMAN

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Ponedeljek, 15. decembra: Zaprtó.

Torek, 16. decembra ob 17.30: »Dom«. Red Torek.

OPERA:

Ponedeljek, 15. decembra: Zaprtó.

Torek, 16. decembra: Zaprtó.

Umrla nam je naša mama, gospa

Jelena Kajzelj roj. Šercelj

Pogreb bo v ponedeljek, 15. decembra ob pol 4 popoldne z žal iz kapele sv. Petra k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 13. decembra 1941.

Dr. Vladimir in dr. Miroslav Kajzelj, sinova in ostalo sorodstvo.

Trgovina „Ničman“

se je z današnjim dnem preselila v paviljon na Miklošičevi cesti 5

Z vsemi predmeti „NIČMANOVE“ trgovine Vam postreže tudi poseben oddelek LJUDSKE KNJIGARNE, Pred škofijo št. 5

Potrudili se bomo, da boste v obeh trgovinah vestno in najbolje postreženi.

Papirnici LJUDSKE TISKARNE IN KNJIGARNE

Igor Zagrebenec

Zavetje v pečevju

»Kljun drži! Nocoj jaz povem, kaj je treba narediti! Tako ga zavrne Gams. »Kdo pa so bili tam od onih?« vpraša Jernac.

»Blansár, Fušé, Zantijom, Poankaré, Bonár! Vsa jutrišnja petperesna detelja!« mu tiho odvrne Gams; ki zraven še zmerom strmi v občino, kjer se mesečni beli stena in v njej medle, zaspane, od zunanje svetlobe premagane luči.

»Ne bo jih, če vam rečem!« spet zabrunda Mihór.

Tačas pa se s praga utrgata dve temi postavi, ki jih mesec obseva s polno, mirno lučjo. Nekaj se menita pred hišo, ključ škrtne zadaj za njima v vratih, potem pa se odpravita po beli cesti. Gluho odmevajo koraki.

»Ogorelec je tistile dolgi, Komar tale majhna jera. Rdeče lase ima pa čisto pošten obraz! Taki evinji! Zdaj pa brž pot pod noge, moža! V Dobravo jo sekamo, pred hišami, nad strugo v jelševju pa ju pričakamo!«

Tako ukaže Gams in kar pri prči se spuste po travi v tihi tek, marsikatero pot in slezo presekajo, da bodo ob času tam.

Ogorelec in Komar gresta lepo pod pazduho po svetli poti iz Glavnika proti Dobravi.

»Matiček, danes sva jima pa spodrezala repetnice, temu prisnojenemu Kozmanu, ki ga živega videti ne morem. Ker-tucu, ki me je zadnjič s podplatom tolkel v obraz, ker nisem hotel prejšnjo noč vzeti Bedrača pod streho, in Lukcu! Lukcu pa še najbolje!« se oglasi Komar, ko že tako dolgo časa gresta po beli, zaepni poti vsak v svojih mislih.

»To zverino, le počakaj, da jo dobim v roke! Si slišal, kaj so mi rekli? Ti ga boš prvi lahko bdl!«

Tako se zagrozi Ogorelec.

»Ta zlojed nam spravlja nesrečo na vrat!« pristavi. »Zmerom kaj brklja okrog, koga ubije, komu zažge, se spravi nad poštno kočijo, kaj vruga t' vsega ne uganjal! Najbolj ee mi je pa zameril lani, ko mi je bobnal po š.pah. Jaz sem se napravil gluhega, kaj bi ti še enkrat pravil, saj sem ti že — on pa kar na vrata — takrat še nisem imel zapaha, zdaj ga imam, hvala Bogu, in — ali ti ni mrha odprl z mojim ključem! Prav moj je moral biti ali pa po mojem narejen. Zjutraj sem potlej videl, da je bil moj, pa še danes ne vem, kako je prišel do

86

njega.. Saj sem zvečer zaprl vrata in položil ključ na okno. Ta hudič ga je moral že na kašen način odpreti. V hišo noter: »Ogorelec, saj ne spiš! Če se mi še enkrat takole potuhneš, se ne boš več zbudil!« Tako je rekel in me vrgel iz postelje na tla. Zvezal me je in me v samih gatah in v srajci privezal za roke h okrižu, da sem moral gledati, kako zahaja mesec. V usta pa mi je potlačil junjo. Sam se je lepo vlegel, saj veš, kaj ne boš vedel, Jožek, in spal majhno manj kakor do polnočja. Potlej se je lepo vzdignil, me brcnil in mi rekel: »Ogorelec, ti si najbrž, ne vem še zagotovo, največ kriv, da so priprli Oroharja. Če nisi, potlej si tole brco vzemi za evarilo in si zapomni, da Lukec brcne samo enkrat, drugič pa tistega, ki ga spet brcne, že nič več ne boli!« Tako se mi je zagrozil, se obrnil in odšel ter za seboj zaprl vrata. Ključ mi je kar odnesel. Ves dan še potlej sem stal pri okrižu brez jedi in brez pijače, šele zvečer me je spazila Gorjupovka, tako da so vdrl v hišo in me odvezali. Da bi bil kdaj jaz nesel Oroharja onim na očih in usesa? Ti prokleti Luke! To si je bi pa zares izvil iz trtel O, ne, tiste noči ob oknu mu pa prav gotovo nikoli ne pozabim!«

»Tak, Matiček, ne bodi no!«

Komar ga potreplja po rami; komaj da ga doseže.

Takole mu reče prav oprezno, šele po nekaj korakih, ko ga je bil s tapljanjem že spravil v manj zamerljivo voljo:

»Kaj se boš kregal! Oba jih imava že nekaj na duši, tistih, mislim, ki so bingljali! Enega gro, enega dol, prava reč, Matiček preljubi, ti nedolžna rožica ti takal Preklet hudič, pred tetom se prav gotovo še ne bi bil upal s teboj tako govoriti! Oba sva nosila Francozom strupene pirhe, ko še eden za drugega nisva vedela. Zdaj vsaj več zaleže, lažje pregledava, kaj je kje napak, kaj kje smrdi. Jaz sem se znebil Somraka, ti pa Oroharja — in mir besedi! Prav nič ne kaže ne meni, ne tebi, da bi se šla angeljce! Tudi tebi ni nič manj kakor meni do tega, da bi se v tehle časih, ki se jih nisva bila nadejala, kar se le da opomogla! Pa reci, če n' res, Matiček! Oroharja pa kar spravi — kakor sem jaz spravil Somraka! Le nikar ne tajiti!«

»No, prav! Dobro! Pa naj bo po tvojem! Ker si že ti rekel za Somraka, jaz Oroharja ne bom tajil! Imava jih pa zdajle takih Somrakov in Oroharjev že lepo rajšo na računu. Samo to je dobro, da nobeden ne ve, ker so ljudje tod pre-neumni. Nobeden nama ni dorasel. Ti, kdaj bova pa šmarškega položila? Petra mislim, meznarjari! Ali je tebi tudi tako zoprni kakor je meni? Ne rečem, da mi je bil kdaj kaj hudega naredil — in zanj nemara tudi ne bo kaj prida izkupiti — ali zoprni mi je! Tako strmo pogleda človeka, vsaj mené! Tega morava še spraviti nekam, kjer ne bo segal po vrvi sam, ampak birič!«

»Pusti ga, to je majhna postrv, od sile majhna! Ali kar sva nocoj napravila — ljuba duša — to bo pa že svojega denarja vredno. — Zdaj ti lahko povem, kdo mi je bil zaupal tisto, kar sem povedal Blansárju in kar si ti potrdil! Veš kdo? Plahutar! Ne zijaj tako neumno! Zares, plahutar! Lepe denarce sem mu res moral odšteti — ali povem ti, ta človek je na denar no kakor nemara še ti ne! Ali pa jaz, da te ne bom ujezil! In še marsikakšen drugi pri nas, seveda! Ne, ne, zanj bodi kar brez skrbi, to je naš človek, težko kupljen sicer, zato pa tembolj zanesljiv! Blansár je bil kar neumen, saj si videl sam — kakor bi se mu bil kamen zvalil s srečo! Pri Pustem rovtu, nad Tičkov domaćijo, kajne, tako naju je spraveval. Blansár dobro pozna te kraje. »Tam praviš, da bo zaseda?« me je vprašal, saj si ga slišal?«

»Kaj ga ne bi, ljuba duša!« »Če se bo Blansárju steklo po sreči — jutri zvečer bova nosila domov še drugačije denarje kakor jih nocoj! Če pa bi nam spodletelo, prava reč! Gams bo rekel: »Tega pa kar pustite lepo pri miru, to je naš človek!« Midva pa oba, samo da napraviva neumne obraze in vsi nama bodo verjeli, da sva zanesljivi! Potlej naju bodo pa plahutarji nagradili, češ, pošte sta nosila Gamsu, ker ga ne pozna — s tiete plati kakor midva — dobra eta, zaslužita, da kaj dobita za trud! Ne, ne, saj se obrne reč tako ali tako, ni-kakor se nama ne more zaleteti, le ver-jemi!«

Andrejčkov
Jože

Žalost in veselje

Roman
v slikah

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

247.

Aleš mu je obljubil. Skrila sta čoln v grmovje, vzela s seboj ostalo jed, potem pa dolgo hodila po pustem obrežju. Sonce je stalo visoko, ko sta prišla skozi ozko sotesko do krasne doline. Daleč tam na koncu sta pod zidovi gora zapazila kup lesenih koč. Višnjev dim se je dvigal med palmami od njih proti belim oblakom.

248.

Obstala sta in dolgo napenjala oči. Aleš je menil, da bo zdaj zdaj zagledal divjo drhal, zato je trdno stiskal v roki gorjačo. Lavrencij je dejal, da bi šla do vasi. Morda prebivajo ondi kaki gostoljubni prijazni Arabci, ki bi ju utegnili spremiti do kakega kraja, kjer so Evropejci. Krenila sta v vas, kjer ni bilo čutiti žive duše.

249.

Ko sta prišla do prve kočice, ki je imela odprtino samo zgoraj, sta zagledala mladega zamorca, sedečega pred njo. Pozdravila sta ga po arabsko, on pa ju je začudeno vprašal, kdo sta.

»Jaz sem Abu Karef,« si je brž izmislil Lavrencij, »ta mladenič je pa moj zet Ahmed. Valovi so nama požrli ladjo in prišla sva, da bi v tej hiši našla gostoljubnost.«

Japonske in ameriške bojne ladje

Sicer je razmerje 14 : 21, toda upoštevati je treba še druge vrste vojnih ladij, ki jih imajo Japonci izredno veliko

V sobotni številki našega lista smo na tem mestu prinesli poročilo o sedanjih japonskih pomorskih sili ter med drugim omenili, da ima danes Japonska deset bojnih ladij, ki so jih spustili v morje, nekatere že ob začetku prejšnje svetovne vojne, druge pa v naslednjih letih, v zadnjem času pa vse prenovili in oborožili z najsodobnejšim orožjem. Rekli smo tudi, da so Japonci že leta 1938 začeli v svojih ladjedelnicah graditi poleg tega še štiri 40.000 tonske, ki pa niso še popolnoma dograjene, nameravajo pa jih opremiti s še sodobnejšim strelnim orožjem, kot pa so oborožili prenovljene ladje. Po tem takem bo Japonska v trenutku, ko spusti v morje še omenjene štiri ogromne bojne ladje, imela vsega skupaj 14 bojnih ladij.

Zaradi primerjave z japonskimi nasprotnikom, Združenimi ameriškim državami, navajamo danes po podatkih, kakor jih prinašajo tržaške »Le Ulltime Notizie«, tudi število in vrsto bojnih ladij, kolikor jih imajo zdaj Združene države. Iz seznama, ki ga prinaša omenjeni časopis, je razvidno, da ima Amerika zdaj:

Dve 45.000 tonski bojni ladji in sicer: »Iowa«

in »New Jersey«; šest 35.000 tonskih ladij: »Alabama«, »Indiana«, »Massachusetts«, »Dakota«, »Carolina« in »Washington«; tri 33.400 tonske bojne ladje »Mississippi«, »New Mexico« in »Idaho«; dve 33.100 tonski bojni ladji: »Pennsylvania« in »Arizona«; dve 32.600 tonski: »California« in »Tennessee«; tri 31.500 tonske: »Maryland«, »Colorado« in »West Virginia«, ki je bila že potopljena; dve 29.000 tonski bojni ladji: »Nevada« in »Oklahoma«, potopljena; dve 27.000 tonski: »Texas« in »New York« ter eno 26.100 tonsko »Arcansas«.

Pripomniti je k temu treba še, da 15.000 tonskih bojnih ladij Amerikanci še nimajo izgotovljenih in da štiri 35.000 tonske še grade, prav tako kakor tudi Japonci štirih 40.000 tonskih še nimajo docela dograjenih.

Razmerje bojnih ladij obeh nasprotnic, ki se zdaj bijeta na Tihem oceanu, je torej 21 : 14. Pri splošnem ocenjevanju pomorskih sil pa je seveda treba upoštevati tudi križarke, rušilce, letalonosilke in podmornice, ki jih ima Japonska, kakor se vidi iz našega sobotnega poročila, izredno veliko.

Osemdesetletnik, ki zna 35 jezikov

Iz Prage poročajo, da je tam praznoval te dni svojo 80 letnico češki poliglota, duhovni svetnik Alojzij Koudelka. Izredni mož prevaja iz 35 tujih jezikov. V češkem slovtvu je znan pod skrivnim imenom O. S. Vetti. Baval se je predvsem s prevajanjem iz živih jezikov manj znanih narodov.

Vsega skupaj je prevedel nič manj ko za 50.000 tiskanih strani. Zaslovel pa ni samo zaradi svojega velikega znanja, marveč tudi zaradi redke sebičnosti: za vse svoje prevode ni računal niti ene prebite pare.

Kravam godejo, da dajo več mleka

Na Švedskem so zadnjič v nekih državnih hlevih naredili nenavadne poskuse. Ugotoviti so hoteli, če je res, da imajo krave več mleka, če pred krmljenjem poslušajo glasbo. Poročilo iz Stockholma pravi, da se je pri poskusih omenjena trditev izkazala za resnično. V hlevih so postavili radijske zvočnike in med pokladanjem krme navijali najraznovrstnejšo godbo. Uspeh je bil ta, da je vsaka tistih krav, s katerimi so delali ta čuden poskus, imela na dan po 200 gramov mleka več ko ponavadi. Poskus so naredili s trinajstimi kravami in sicer v štirih časovnih razdobjih, od katerih je vsako trajalo po en mesec. Radio so navijali tedaj, ko so kravam pokladali ter tudi še ves čas, dokler so krave prežvekovale.

»Veliki mogul« spet naproday

Sloviti demant, imenovan »veliki mogul«, je zdaj spet naproday. Tehta 280 karatov in mora petičnik, ki bi ga rad kupil, odšteti lepe denarje. Tako velika je ta vsota, da se celo papir brani, če jo kdo hoče napisati nanj...

Demant »Veliki mogul« so našli točno pred tremi stoletji, leta 1641, v kolurskem rudniku v Indiji. Najprej je bil last domačega maharadža, potem pa ga je zaupal nekemu mladeniču, ki je slovel kot izreden veščak v obdelovanju dragih kamnov. Ta draguljar pa ga je precejšen kos oddrobil in razbil tako, da zdaj tehta samo še 280 karatov namesto prvotnih 787. Maharadža se je zaradi tega toliko razjezil, da je tistega draguljarja enostavno obsodil na smrt, pozneje pa ga je pomilostil.

»Veliki mogul« je pozneje postal last indijskega podkralja, nato pa ga je kupil Harawoodski grof za svojo ženo, grofico Mary, ta pa ga je končno prodala Johnu Rockefellerju, ki ga je podaril neki veliki umetnici, katero je zaradi njenih del naravnost oboževal. Umetnica je že morala zaiti v kakšne težave, če je zdaj postavila dragoceni demant na prodaj. Koliko hoče zanj ne povedo in je zaradi nas tudi vseeno, saj med nami gotovo ni nikogar, ki bi bil pripravljen šteti zanj toliko denarja...

Sokol-selec najhitrejši

Odkar je ptičji let človeku nekaj vzor, kako je treba izdelati letala, da bodo lahko dosegla čim večjo hitrost, se je znanstveni, pa tudi ostali svet precej bavil z vprašanjem, kateri ptič je prav za prav najhitrejši. Ameriški učenjaki menijo, da ima med vsemi ptiči hitrostni rekord sokol-selec. Svojo trditve oziraje na dejstvo, da je pri neki priliki sokol-selec, ko se je pognal za bežečimi divjimi racami, dosegel hitrost 275 km na uro. Dosejel pa so mislili, da ni ptica, ki bi preletel v eni uri več ko 160 km.

Kitajski zdravnik, ki dela »čuda« s kadilci in pijanci

Nek kitajski zdravnik, ki živi v Jokohami na Japonskem, je baje iznašel posebno uspešno zdravilo za tiste, ki so se preveč vdali raznim manilom, alkoholnim pijačam in kajenju. Pravi, da te vrste bolniki, če jih dobi v roke ta Kitajec, ozdravijo že po enem tednu. Poskuse s tem zdravilom so delali v neki japonski bolnišnici in so se baje sijajno obnesli nad številnimi pacienti. Dobro bi bilo, če bi se povedalo, kakšno je to čudovito zdravilo, oziroma kakšnega postopka se novi kitajski »čudodelnik« poslužuje.

»Pravljice« Božene Nemcove še lahko dobite po 5 lir broširane in po 11 lir vezane v platno. Darujte to vredno knjigo svojim bližnjim in daljnim prijateljem!

Zadnje ure »Repulse« in »Prince of Walesa«

kakor jih popisuje rešeni angleški mornar

Rim, 15. dec. AS. Angleška poročevalska agencija je prejela iz Singapura zanimiv popis, kako so potekale zadnje ure angleških oklepnic »Repulse« in »Prince of Wales«. Poročevalec piše takole:

Kakor pripoveduje nek mornar, ki se je rešil pri tej nesreči, so poslušovalci dali znamenje za alarm v Singapuru proti enajsti uri dopoldne, malo prej, preden se je v višini kakih 5.000 metrov pojavilo osem japonskih letal. Bombe so začele deževati na omenjeni dve oklepnici. Obe sta bili zadeti. Izstrelki je razdeljal poveljniški most na »Repulseu« in je predrl ladjin krov. Nastal je požar, ki ga je posadka skušala zadušiti. Njeno prizadevanje je trajalo vse dotlej, ko se je ladja morala vdati v svojo usodo. Z obeh oklepnici so začeli silovito streljati na napadajoča letala, toda letalska torpeda so padala dalje. Torpedo je brž zadelo ladjo »Prince of Wales«. Na krov in tako prisililo k molku nekaj baterij.

Ze se je začel drugi napad. Ladji sta bili spet

zadeti. In potem je sledil še tretji val japonskih letal, ki so bruhala ogenj od vseh strani na ladje. Oklepnica »Repulse« je bila zadeta še dvakrat na občutljiva mesta. Vsa se je tresla od eksplozij. Začela se je nagibati na stran in že počasi izginjati pod vodo. Kapitan je dal povelje posadki, naj gre na krov in odtoč ladju zapusti. Mornarji so morali z vso naglico hiteti na sprednji konec ladje, ki je še gledal iz vode, in odtoč poskakati v morje. Niso mogli zagnati v vodo večjih rešilnih pasov, in so si pomagali, kakor so vedeli in znali, s svojimi plutovinastimi rešilnimi pasovi.

Medtem so se nekaj kilometrov preč začeli dvigati črni oblaki dima z ladje »Prince of Wales«. Ob sončnem poklenu se je velika ladja začela počasi potapljati. Nenadno se je čisto prevrnila. Nekaj trenutkov se je videla nad vodo samo še hrbenica, na tisoče mornarjev pa se je med tem skušalo rešiti. Sele ko je bilo vse končano, se je prikazalo nekaj angleških letal in potem še nekaj križark, ki so reševale potapljačoe se mornarje.

DOBRI STARI ČASI

Tako je komisar čisto naravno zvedel, da tisti slavni jasmin še ne cvete. »Hotel bi videti dalje dona Franca,« je rekel. Nič hudega sluteti se je sirota ponudila, da ga še tisti dan spremi v Riberovo hišo:

»Zlo jih bo veselilo, če boste prišli.«

Toda komisar je povedal željo, da bi rad pričakal prihoda c. kr. višjega inženirja na deželi, da bi tako imel priliko tudi njega pozdraviti...

»Dobro!« je vzklila gospa Pepina in izrekla svoje zadovoljstvo. Medtem pa je Bianco, ponizan spričo takega vzvišenega obnašanja, hotel pokazati, da tudi njemu ne manjka vsaj gorečnosti. Zgrabil je za roko dečka z vrčkom za zalivanje rož in ga predstavljal:

»Moj nčak. Sin moje sestre, ki je poročena v Bergamu s c. kr. vratarjem pri poslanstvu. Ima čast, da se po moji volji imenuje Franc Jožef. Toda razume se, da ga tako ne moremo klicati zaradi potrebnega spoštovanja do tega imena.

»Pomislite, njegova mati ga kličie Rati, in njegov oče Ratič!« je posegla v besedo teta.

»Molči, ti!« je rekel stric. »Jaz ga imenujem Franc. Dobro vzgojen deček je, to moram reči, zelo dobro vzgojen. No, povej malo, Franc, kaj boš, ko boš velik?«

Rati je zdrdl kakor iz katekizma:

»Ko bom velik, se bom vedno vedel kakor zvest in vdan podložnik Nj. veličanstva, našega cesarja. Upam, da bom postal nekoč z božjo pomočjo c. kr. carinik, kakor je moj stric ter

14 končno prišel v raj, kjer bom prejel plačilo za svoja dobra dela.«

»Dobro, dobro, dobro,« je zaklical Zerboli in pobožal Ratija.

»Le tako naprej in delal nam boš čast.«

»Toda, pomislite, gospod komisar,« je ušlo gospej Pepini,

»davi mi je polizal sladkor iz sladkornice.«

»Kaj, kaj, kaj!« je zaklical Carlascia in od začudenja po-

zabil na vljudno vedenje. Toda takoj se je zopet zavedel in raz-

sdrl: »Ti si kriva! Stvari je treba postaviti na pravo mesto!

Kaj ne, Franc?«

»Da, res!« je odgovoril Rati. Komisarja pa je ujezil ta prepir

in pa smešni konec Bianconijevega očetovskega ponosa, zato se

je na kratko poslovil.

Komaj je izginil, je že pripeljal Carlascia Francu Jožefu

kreprok zausnico, rekoč: »Na, tu imaš za sladkor!« Ta je prič-

akoval vse kaj drugega in se sedaj hitro izginil med fižol, da

se tako reši. Potem je Carlascia poravnal še ženi račun s poš-

nim očitkom in zaklel, da bo v bodoče on spravil sladkor. Ko

si je drnila vprašati: »Kaj te je pa vendar tako razjezilo?« jo

je ustavil: »Vse me jezi! Vse me jezi,« in ji obrnil hrbet.

Z naglimi koraki se je oddaljil sopihajoč in mrmrajoč. Šel

je proti kraju, kjer mu je skrbna žena pripravila trnek in po-

lento za vabo, ter priredil težki, linjem namenjeni trnkovi kljuki.

Včasih je bil ta mali svet še bolj ločen od velikega sveta

kakor dandanes, in bil je bolj kakor dandanes svet tišine in

miru. Bil je čas, v katerem so državni in cerkveni služabniki

posvtili marsikatero uro koristnemu premišljevanju. In po nji-

hovem lepem zgledu so se ravnali nekateri zvesti podložniki.

Gospod carinik je vrgel trnek proti zahodni strani. Kljuki

sta bili pritrjeni na vrhu z eno samo vrvico, na njih pa dva iz-

dajalska grizljaja polente. Vrgel je kolikor mogoče daleč od

brega. In ko je bila vrvica dovolj nategnjena, ko se je pluto-

vina umirila in ustavila, je položil c. kr. človek palico s trnkom

pravilno na zid, sedel in se zatopil v premišljevanje.

Vzhodno od njega je finančni stražnik, ki so ga takrat ime-

novali »sedentarija«, čepel na malem nasipu ob pristaniškem

obrežju pred drugo plutovino ter je kadil in razmišljeval.

Nekaj korakov dalje je sedel na prednjem koncu svojega

čolnička zatopljen v premišljevanje stari, suhi Custant, doslužen

pliskar, cerkvenik in cerkveni ključar, žlahtnik v vasi Orii.

Na glavi je imel visok, prazgodovinski cilindar, v rok! čarov-

niško palico, noge so mu visele nad vodo in vse njegove misli

so bile zbrane okoli plutovine na trnku. Na robu njivice je sedel

in premišljeval v senci murve in velikega črnega slamnika mali,

drobni obraz župnika iz Abogasija. Njegovi naočniki so se z-

calili v jasni vodi.

Na nekem vrtu v Spodnjem Albogasiu, med bregom Ceroni

in bregom Mandroengna, je stražil in premišljeval drugi žlaht-

nik v salonski suknji in škornjih, cerkveni ključar Biguetta, ki

so ga imenovali »Velikega gospoda«. Trdo in slovesno je sedel

na stolu iz sedemnajstega stoletja, s slavno palico v roki ter

pazil in premišljeval.

Pod kadatsko figo je stal in premišljeval don Giuseppe

Costabarbieri.

Ob S. Mametti so bili sklonjeni nad vodo in premišljevali

z veliko pozornostjo zdravnik, lekarnar in čevljar.

V Cresogonu je premišljeval rdečelični grofičin kuhar.

Neki spoštljivi višji duhovnik iz spodnje Lombardije je imel

navado, da je vsako leto prebil štirideset dni v premišljevanju

na senčnem, samotnem obrežju Bisignano, nasproti Orii. Premiš-

ljeval je samotno, svojemu dostojanstvu primerno, ob nogah je

imel tri palice in k njim spadajoče tri mirujoče plutovine, ter

opazoval dve z očmi in eno z nosom.

Če bi kdo šel malo više nad jezerom in bi mogel razločiti

vse te razmišljajoče osebe, sklonjene nad vodo, in ne bi videl

ne palic, ne vrvic, ne plutovine, bi mislil, da je zašel med rod

pobožnih puščavnikov, ki mrzi zemljo in samo zaradi večje

udobnosti opazuje nebo kar v jasni vodni gladini.